

☒	Pro gradu -tutkielma
☐	Lisensiaatintutkielma
☐	Väitöskirja

Oppiaine	Kansantaloustiede	Päivämäärä	24.11.2003
Tekijä(t)	Petteri Koskinen	Matrikkelinumero	
		Sivumäärä	89
Otsikko	Sopimustehokkuuden esteet pankkiluotoissa eri rationaalisuuskäsitysten valossa		
Ohjaaja(t)	Professori Mika Widgrén Dosentti Martti Vihanto		

Tiivistelmä

Tutkielman tavoitteena on tarkastella luottosopimusten tehottomuuden syitä kahden taloustieteellisen lähestymistavan, uusklassisen ja psykologisen taloustieteen, keinoin. Tutkielmassa pyritään pankin näkökulmasta selittämään, miten luottosopimuksissa vallitseva epätäydellinen ja sopimusosapuolten välillä epäsymmetrisesti jakautunut informaatio vaikuttaa sopimusten tehokkuuteen. Luottosopimuksen osapuolina oletetaan olevan luottoa tarjoava pankki ja lainaa hakeva yritys. Pankin näkökulmasta tehoton luottosopimus tarkoittaa sitä, että luototettu yritys ei kykene maksamaan velkaansa pankille täysimääräisesti ja ajallaan. Yritykselle sopimustehottomuus voi ilmetä siten, että pankki kieltäytyy kokonaan luotottamasta sen projekteja.

Uusklassinen taloustiede olettaa luottosopimuksen osapuolten käyttäytyvän rajoittumattoman rationaalisesti. Sopimustilanteessa vallitsevan epätäydellisen informaation epäsymmetrisen jakautumisen nähdään antavan informaatioedun omaavalle osapuolelle, eli luottosopimuksissa yleensä yritykselle, kannustimet käyttäytyä opportunistisesti, jos se tällä tavoin voi maksimoida sopimuksesta saatavan hyödyn. Yritysten opportunisti ilmenee pankille sopimusten tekoa edeltävänä adverse selection -ongelmana ja sopimusten tekemisen jälkeisenä moral hazard -ongelmana. Pankki koettaa pienentää kyseisiä tehokkaiden luottosopimusten tekemisen esteitä määrittämällä luottosopimusten ehdot niin, että ne luovat oikeaan suuntaan vaikuttavia kannustimia, sekä uhraamalla kustannuksia lainanhakijayritysten arviointiin ja luototettujen yritysten valvontaan.

Tarkasteltaessa luottosopimusten tehottomuuden syitä psykologisen taloustieteen näkökulmasta ei tehottomuuden ainoana syynä pidetä sopimusosapuolten kannustinyhteensopimattomuutta. Luottosopimusten tehottomuuden nähdäänkin johtuvan erityisesti lainahakemuksia käsittelevien pankkivirkailijoiden rajoittuneesta rationaalisuudesta, joka ilmenee kykenemättömyytenä havaita ja prosessoida kaikkea saatavilla olevaa luottosopimustilanteen kannalta relevanttia informaatiota. Sopimusosapuolten rajoittunut rationaalisuus johtaa usein heuristiseen päätöksentekoon, ja tutkielmassa tarkastellaan, miten päätöksenteossa yleisesti käytetyt heuristiikat saattavat ilmetä luottopäätöksenteossa. Lisäksi tutkielmassa pohditaan oppimisen, emootioiden, sosiaalisen ympäristön ja sopimusosapuolten kognitiivisen yhteensopivuuden vaikutuksia luottosopimusten tehokkuuteen.

Heuristiikkojen käyttäminen luottopäätöksenteossa voi olla tehokasta, mutta niiden käyttämisen tiedetään johtavan systemaattisiin päätösvirheisiin. Kun pankin heuristista luottopäätöksentekoa verrataan rationaalisen valinnan teorian mukaiseen optimoivaan luottopäätöksentekoon, voidaan tuloksena havaita useita anomaliaita. Tutkielmassa esitetään yleisesti havaittuja päätöksenteon anomaliaita, joiden avulla pyritään selittämään todellisia syitä tehottomien luottosopimusten solmimiselle. Anomalioiden tarkastelun yhteydessä esitetään eräitä psykologisia näkökohtia luottosopimusten tehokkuuden parantamiseksi. Luottosopimusten tehottomuuden syihin kohdistuvan tarkastelun lopuksi todetaan ihmisten käyttäytymisessä havaittujen lukuisien anomalioiden osoittavan uusklassisen taloustieteen keinojen yksistään olevan riittämättömiä epävarmuuden alaisuudessa tapahtuvan luottopäätöksenteon ja tehtyjen luottosopimusten tehottomuuden syiden selittämisessä.

Asiasanat	luottosopimus, sopimustehokkuus, epätäydellinen informaatio, rajoittunut rationaalisuus, anomaliat
Muita tietoja	